

Hoofdstuk VIII

Het is weer herfst. Jan moet met zijn moeder spruiten plukken.

'Waarom moet dat nu? Ik ben net thuis,' vraagt hij met een zuur gezicht.

'Dan kunnen we die vanavond met zijn allen schoonmaken voor de veiling,' geeft moeder als goede reden.

'Waarom ik? Waarom kan Gerrit dat niet doen?' mokt Jan.

'Die kan beter tegen de kou.'

'Gerrit moet leren. Hoezo kan hij beter tegen de kou?'

'Nou, hij is een stuk ouder dan ik, dan heb je meer vlees op je lichaam. Dat houdt de kou tegen.' Jan verzint het ter plekke.

'En nu hij op de hbs zit, hoeft hij zeker nooit meer wat te doen.'

Moeder lacht schamper. Sinds Gerrit in Nijmegen naar de hbs gaat, ontziet ze hem een beetje. Het is een hele overgang voor hem en hij moet best veel huiswerk maken. Als Jan wil dat Gerrit het doet, moet hij met een beter verhaal komen dan dat hij meer vlees op de botten heeft. 'Als jij naar het seminarie gaat hoef je helemaal niks meer te doen. Dan ben je gewoon niet meer thuis. Trek je overall nou maar aan, des te eerder zijn we klaar. En Gerrit moet vanavond echt meehelpen.'

De stronken komen tot Jans heupen. Ze zijn nat van de regen. Zijn overall wordt drijfnat en zijn handen zijn ijskoud. Ze moeten vijf kisten plukken. Zijn moeder staat twee rijen naast hem over een stronk gebogen. Voordat ze naar de volgende stronk gaat richt ze zich moeizaam op en zet ze haar handen in de zij.

Gisteren heeft ze een van die handen nog tegen hem opgeheven.

Hij mocht niet naar tante An en hij had gezegd dat hij toch ging.

Met de fiets tussen hen in had ze dreigend voor hem gestaan.

'Sla dan, sla dan,' had hij haar uitgedaagd.

Toen ze haar arm weer had laten zakken, had hij de moedeloosheid in haar ogen gezien. Het zou nooit wat worden tussen hen.

Gewapende vrede is het hoogst haalbare.

Hij denkt dat het zijn schuld is dat zijn moeder bijna nooit lacht.

Er is ook altijd wel wát met hem.

Hij breekt de houten waslijnpaal waaraan de witte lakens hangen te drogen, hij gooit een jongen op de grond die daarbij een gat in zijn broek valt, hij komt onder een auto of motor, hij wordt opgesloten in een werkkeet omdat hij een bouwvakker van een meter afstand een ijsbal recht in zijn gezicht gesmeten heeft, en nog veel meer.

En moeder kan het allemaal rechtbreien. Of ze al niet genoeg zorgen heeft. Wat Jan niet weet, is dat al die dingen moeder niet zoveel zouden kunnen schelen als hij haar een beetje liefde zou geven, maar dat lukt hem niet. Hij onthoudt haar die liefde niet bewust, maar het komt gewoon niet bij hem op haar een knuffel of een zoen te geven. Tussen hem en zijn moeder is een gevoelsbarrière die hij niet weet te overbruggen. Er zit altijd ten minste een meter fysieke ruimte tussen Jan en zijn moeder. Dichterbij komt hij niet.

Ze plukken flink door. Ze zeggen niet veel. Net voordat het gaat schemeren zijn de vijf kisten vol. Samen met zijn moeder draagt Jan de kisten een voor een naar zijn fiets waaraan hij de handkar heeft vastgemaakt. Als de kisten op de kar zijn geladen fietsen ze de twee kilometer terug naar huis. 'Goed gedaan,' zegt moeder waarderend als de kisten op de deel staan.

'Vanavond een extra lepel levertraan om de verkoudheid weg te houden.'

Na het eten zit het hele gezin rond de keukentafel, ieder met een scherp mesje in de hand. Ook Gerrit, hoewel hij er nog onderuit had proberen te komen. Moeder herinnerde zich wat ze tegen Jan had gezegd.

De spruiten worden in een berg op de tafel gekiept en iedereen begint met schoonmaken. Door ze van het kontje en de buitenste bladeren te ontdoen worden de spruiten opgewaarderd naar klasse I. De schone spruiten gaan in een emmer die naast de stoelen staat. Een emmer per twee stoelen.

Zoals altijd op zulke avonden lokken de jongens vader uit om over de oorlog te vertellen. Daar kunnen ze geen genoeg van krijgen.

Vader begint weer over de vijf dagen dat hij de Willemsbrug in Rotterdam heeft moeten verdedigen tegen de Duitsers.

Dat was een kansloze zaak geweest.

De mariniers waren nog wel redelijk bewapend, maar de infanteristen, waartoe hij behoorde, hadden alleen een mitrailleur.

Het leger had zegge en schrijve één tank. Daar kon je tegen Duitse tanks en mortieren natuurlijk niks mee beginnen. Bovendien hadden de meeste soldaten geen enkele gevechtstraining gehad en zaten er heel wat schijtuizen bij.

Twee jongens van zijn divisie lagen al in de sloot als ze alleen al dachten een vliegtuig te horen. Het was me het leger wel.

Daar moest je dan de oorlog mee winnen.

Vader lacht er schamper bij.

Nog een wonder dat ze het vijf dagen hadden volgehouden. Na de capitulatie moesten ze het wapen weer inleveren en kon iedereen naar huis.

'Heb je nog een mof doodgeschoten?' vraagt Gerrit stoer.

'Ik denk het niet. Als wij schoten was het vooral om rugdekking aan de mariniers te geven.'

'Ja, maar dan kon je tegelijkertijd toch ook wel richten?'

Gerrit voelt een zekere teleurstelling opkomen. Een vader die in de oorlog had gevochten en niet eens een vijandelijke soldaat had doodgeschoten. Daar kun je op school niet mee aankomen.

Het mooiste was natuurlijk geweest als zijn vader bij de mariniers had gezeten en onder dekkingsvuur op de vijand was afgestormd, zo'n mof in zijn flikker had gestoken met de bajonet, die er weer onder het bloed uit had getrokken en zich op de volgende had gestort. Hij kan moeilijk vertellen dat zijn vader maar zo'n beetje over de hoofden van de mariniers heeft liggen paffen, zonder dat hij wist of hij iets zou raken. Om Gerrit een beetje tegemoet te komen zegt vader: 'Dat deden we ook, want natuurlijk wisten we waar ze zaten. Het kan best zijn dat ik er een geraakt heb.'

'Hoorde je dan geen schreeuw?

'Nee, daarvoor was het te ver weg.' Verder komt Gerrit niet. Hij moet het er maar mee doen. Misschien kan hij het een beetje aandikken. Jan, die goed heeft zitten meeluisteren, ziet hier meer mogelijkheden. Hij zal morgen de lafaards in de sloot scherp afzetten tegen zijn heldhaftige vader die in één moeite door de mariniers dekking verschaft en ten minste twee Duitse soldaten neerschoot.

Jan heeft zijn eigen waarheid.

'Nou hebben we het wel genoeg gehad over de oorlog,' komt moeder tussenbeide. 'Kun je het dan nooit ergens anders over hebben?' moppert ze richting haar man.

'Jawel, over voetbal. Zou SCH zondag winnen, jongens?'

Voordat de jongens kunnen antwoorden, begint Fien over de nieuwste popliedjes. 'Anneke Grönloh heeft een nieuw liedje:

Maar Charly stuurde me bloemen. Zo leuk!

De hele tekst staat in de *Tuney Tunes*. Zal ik hem er even bij pakken?'

Voordat iemand heeft kunnen zeggen dat ze aan tafel moet blijven zitten, of kan vragen hoe ze aan de *Tuney Tunes* komt, is Fien al naar boven gevlogen om het muziekblad te halen.

'Hier staat het,' zegt ze als ze het blad zo op tafel legt dat alle meisjes de tekst kunnen lezen. 'Zullen we het zingen?'

Onder protest van de jongens, maar met een bemoedigende glimlach van vader beginnen ze:

*Een heel stel jongens dat ik ken
verwent me met cadeautjes als ik jarig ben
zo kreeg ik van Robert een taart
van Tom een schattig aapje met een lange staart
een tas van Bob, een shawl van Aat
van Bill een nieuwe Elvisplaat*

*Maar Charly stuurde me bloemen
Maar Charly stuurde me bloemen*

*Een grote fles parfum van Bert
en Peter kwam met kaartjes voor een jazzconcert
ook Johnny had een vlot idee
hij bracht voor mij een hele mooie lipstick mee
van kleine Paul een steengoed boek
van Max een Mexicaanse doek*

*Maar Charly stuurde me bloemen
Maar Charly stuurde me bloemen*

Als ze uitgezongen zijn en de meisjes gierend over tafel liggen, klap-
pen vader en moeder, en zitten de jongens er meesmuilend bij.
'Jullie kunnen best zingen,' zegt vader. 'Misschien moeten jullie
maar een zanggroepje beginnen.'

Fien heeft er al vaker over gedacht om aan een talentenjacht mee te
doen. Ze weet dat ze kan zingen en ziet zichzelf in gedachten al in
de *Tuney Tunes* staan. Als er ooit een moment was om erover te be-
ginnen, is het nu. De stemming aan tafel is gunstig. Zelfs bij mama
is de zorgelijke trek om haar mond voor even verdwenen.

'Oh, ik zou aan een talentenjacht mee kunnen doen,' zegt Fien
luchtig. 'Begin volgend jaar is er een in Nijmegen. Zou dat mogen?'
Haar zusjes beginnen te giechelen. Dit komt ook voor hen als een
verrassing, maar ze vinden het wel gedurfd.
Gerrit komt niet verder dan: 'Huh, met dit liedje?'

Ondertussen kijkt Fien met een mengeling van angst en verwach-
ting naar haar vader en moeder. Het is al heel wat dat moeder niet
meteen de deur heeft dichtgegooid door te roepen dat Fien daar veel
te jong voor is, of dat daar alleen maar losbollen op afkomen.
Moeder kijkt naar vader, en vader kijkt naar moeder. Ze willen niet
meteen de goede sfeer bederven. Vader vindt de oplossing door te
zeggen dat mama en papa het daar samen over moeten hebben. Dat
ze dat niet zomaar stante pede kunnen beslissen. Het is meer dan
Fien heeft verwacht, de avond kan in harmonie worden afgesloten.